

Bo – Az utolsó csapások

Bo Hetiszakasz tartalma אב

Hetiszakaszunk – Bo (2Mózes 10:1–13:16.) – az egyiptomi dráma végkifejlete. Az utolsó három csapás térdre kényszeríti a nyakas Fáraót, aki most már kénytelen-kelletlen kengedi a rabszolgasorban sínylődő hébereket. Ő még azt hiszi – vagy bebeszéli magának –, hogy azok csupán “háromnapos szabadságra” mennek, hogy Istenüknek áldozzanak, de a nép tudja az igazat, és emelt fővel vonul ki a szabadságba.

Újabb három csapás sújtja Egyiptomot: **sáskajárás** pusztítja el a terményt és minden zöld növényzetet; sűrű, szinte tapintható sötétség ereszkedik az országra; s végül **Niszán hónap 15-én** éjfélkor minden egyiptomi elsőszülött elpusztul. – **2Mózes 10–11.**

Izrael népe megkapja az **Örökkévalótól** az **első micvát**: naptárat kell létrehozni a **hold havonkénti újjászületésére**. Az izraeliták ezen kívül utasítást kapnak arra, hogy hozzanak „**peszáchi áldozatot**” az **Örökkévalónak**: minden **izraelita** otthonban le kell vágni egy bárányt vagy egy gödölyét, és a vérét rá kell spriccelni a két ajtófélfára és a szemöldökfára, hogy **Isten** elkerülje ezeket az otthonokat, amikor jön, hogy végezzen **Egyiptom elsőszülöttjeivel**. Az áldozat tűzön megsütött húsát aznap éjjel kell elfogyasztani **máccával** (kovásztalan kenyérrel) és keserű füvekkel. – **2Mózes 12:1–28.**

Az **elsőszülöttek halála** végre **megtöri** a **fáraó ellenállását**, és szabályosan kihajtja

Izrael gyermekeit az országából. Az **izraeliták** olyan kapkodva távoznak, hogy nincs idő megkelesztetni a tésztájukat, így csupán kovásztalan kenyeret tudnak magukkal vinni az útra. Távozásuk előtt még arany- és ezüstedényeket, valamint ruhákat kérnek az egyiptomiaktól, így sarcolva meg Egyiptom javait. – **2Mózes 12:29–51.**

Az **Örökkévaló** elrendeli, hogy **Izrael gyermekei** szenteljék Neki minden elsőszülöttjüket, és azzal ünnepeljék meg minden évben a **Kivonulás évfordulóját**, hogy eltávolítanak otthonaikból minden kovászosat, hét napon át maceszt esznek, és elmesélik gyermekeiknek megszabadulásuk történetét. Azt is megparancsolja nekik, hogy **karjukon** és **homlokukon tfilint** viseljenek, emlékeztetőül a Kivonulásra. – **2Mózes 13:1–16.**

שבת שלום

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ה'ב

Binjomin rabbi droséja: Bo

Háromféle sötétség, háromféle világosság

A *vilnai Gáon* egy elgondolkodtató tanítása szerint minden, ami **10**, két csoportra oszlik: 3 és 7 (*Id. Áderet Élijáhu, Mózes 5., 7:13 kapcsán*).

Pontosan ez történt a **tíz csapás esetében** az előző és mostani heti szidránkban. Hiszen a **múlt héten 7**, míg **ezen a héten 3** csapásról olvashatunk a **Tórában**. Ha közelebbről is megvizsgáljuk a mostani héten olvasott csapásokat, meglepő összefüggésre lehetünk figyelmesek, melyből kiderül, hogy Bölcsseink egyáltalán nem véletlenszerűen húzták meg a vonalat a két szakasz között.

A három utolsó csapás mindegyike a **sötétséggel** van **összefüggésben**. Ezek közül a középső tényleges sötétség volt – ami éppen három napig tartott. A sáskajárás kapcsán is szerepel a „**sötétség**” kifejezés, jóllehet, metaforikus értelemben: „**És belepte a föld színét, és elsötétült a föld...**” (**Mózes 2., 10:15**)

Az elsőszülöttek haláláról pedig ezt találjuk: „**És történt éjféلكor, hogy az Örökkévaló megvert minden elsőszülöttet...**” (**12:29**) Az éjféל a sötétség legmélyebb pillanata, ami pontosan szemben áll a déllel, amikor a Nap éppen a legmagasabban van és a legerősebben világít a Földre.

Mi lehet a jelentősége ennek a háromféle sötétségnek?

Bölcsseink így tanítják: „**Tíz mondással teremtett a világ.**” (**Pirké Ávot 5:1**)

A Misna klasszikus magyarázója, a *Bartenura* magyarázata szerint: „**Kilencszer szerepel, hogy 'mondta', és a 'kezdetben' [Berésit] szintén egy külön mondás, ahogyan írva van: 'az Örökkévaló szavára keletkeztek az egek'**” (**Zsoltárok 33:6 alapján**)

Ez alapján kezd körvonalazódni a kép. Ismerjük ugyanis a **Teremtés történetéből**, hogy az első dolog, amit az **Örökkévaló** megteremtett, a **fény** volt.

Eszerint: ha a tíz mondásból az első három a fényhez kapcsolható, akkor ez párhuzamos a tíz csapás utolsó három csapásával, melyek a sötétséget hozzák el. A tíz csapás eszerint egyfajta visszafelé lejátszódó teremtés. Ezt az elméletet részletesen kifejti a *Maharal* (*Id. Gevurot Hásém 57*). Ennek a visszafordítása lesz végül a **Tóraadásnál a tíz parancsolat**.

Ebből azt is megtanulhatjuk, hogy az emberi értelem pozitív és negatív oldala egyaránt „háromdimenziós”. Az első dimenzió a **kezdet**. Ez felel meg az **elsőszülöttek csapásának**. Az emberi lélek szintjén ez a mély akarat, a kezdeti motiváció.

A második a tiszta, egyszerű fény, a pillanatnyi megértés. **Ez a sötétség csapása**. Még a fény ellentéte, a sötétség is elvezethet a világossághoz, ha a magány inspiráló nyugalma, a külső impulzusok kizárására alkalmazzuk.

A harmadik a sokaság. Ez a sáskák csapása. A pozitív lelki oldalon ez jelenti a kreativitás kútforrását, a „**túláradó forrást**”, amivel **Rábán Jochánán ben Zákáj** legkiválóbb tanítványát, **Rabbi El-ázárt** jellemezte (**Id. Pirké Ávot 2:8**). A negatív oldala pedig az, amikor a túl sok információ „**elsötétíti a földet**” és összezavarja az elmét.

Rabbi Jonatan Sacks: A szabadság védelme

És azon a napon elmagyarázod gyermekednek: „**Azért, mert az Örökkévaló ezt tette velem, amikor kiszabadított Egyiptomból.**” (2Mózes 13:8)

Ez volt az a pillanat, amelyre több mint kétszáz éve vártak. Az **egyiptomi rabszolgaságban élő izraeliták hamarosan szabadok lesznek. Tíz csapás sújtotta az országot.** Az emberek voltak az elsők, akik megértették; a fáraó volt az utolsó. **Isten a szabadság és az emberi méltóság oldalán állt.** Nem lehet nemzetet építeni, bármilyen erős is legyen a rendőrség és a hadsereg, ha egyeseket mások javára rabszolgává tesznek. A történelem ellened fordul, ahogyan az emberiség minden ismert zsarnoksága ellen is fordult.

És most eljött az idő. Az **izraeliták a felszabadulás küszöbén álltak. Mózes, a vezetőjük, összegyűjtötte őket, és felkészült, hogy beszédet tartson nekik. Miről beszélt volna ebben a sorsdöntő pillanatban, egy nép születésekor?** Sok mindenről beszélhetett volna. Beszélhetett volna a szabadságról, a láncaik letöréséről és a rabszolgaság végéről. Beszélhetett volna a célról, ahová utazni készültek, a „**tejjel és mézzel folyó földről**”. Vagy választhatott volna egy komorabb témát: az előttük álló utat, a veszélyeket, amelyekkel szembesülni fognak: amit **Nelson Mandela „a szabadsághoz vezető hosszú útnak” nevezett.** Bármelyik téma alkalmas lett volna egy nagy vezető beszédéhez, aki érzékeli **Izrael** sorsának történelmi pillanatát.

Mózes nem tett ilyesmit. Ehelyett a gyermekekről, a távoli jövőről és a még meg nem született generációknak való emlékeztetést kötelességéről beszélt. A héten olvasott szedrában háromszor tér vissza erre a témára:

És amikor gyermekeid megkérdezik tőled: „**Mit jelent ez a szertartás?**”, akkor mondd nekik... (2Mózes 12:26-27)

És azon a napon elmagyarázod gyermekednek: „**Azért, mert az Örökkévaló ezt tette velem, amikor kiszabadított Egyiptomból.**” (2Mózes 13:8)

És amikor majd a jövőben gyermeked megkérdezi tőled: „**Mit jelent ez?**”, akkor így válaszolj... (2Mózes 13:14)

A szabadságuk megszerzésének küszöbén az **izraelitáknak** azt mondták, hogy oktatók nemzetévé kell válniuk. Ez tette **Mózes**t nemcsak nagy, hanem egyedülálló vezetővé is. A **Tóra azt tanítja, hogy a szabadságot nem a csatatéren, nem a politikai arénában, nem a nemzeti vagy nemzetközi bíróságokon nyerik el, hanem az emberi képzelőerőben és akaratban.** Egy ország védelméhez hadsereg kell. De egy szabad társadalom védelméhez iskolák kellene.

Rabbi Jonatan Sacks: A szabadság védelme

Családokra és olyan oktatási rendszerre van szükség, amelyben az ideálok generációról generációra öröklődnek, és soha nem vesznek el, nem vesznek el a remény, és nem homályosulnak el. Így a zsidók olyan néppé váltak, akiknek szenvedélye az oktatás volt, erődítményeik az iskolák, hőseik pedig a tanárok.

Ennek eredményeként a második templom lerombolásáig a zsidók létrehozták a világ első, közpénzből finanszírozott, általános kötelező oktatási rendszerét:

Józanul emlékezzetek **Joshua ben Gamla férfire**, mert ha ő nem lett volna, a **Tóra feledésbe merült volna Izraelben**. Eleinte az apák tanították a gyermekeket, és ennek következtében az árvák oktatás nélkül maradtak. Ezután úgy döntöttek, hogy Jeruzsálemben tanárokat neveznek ki a gyermekek oktatására, és az apák (**akik a városon kívül éltek**) oda vitték gyermekeiket, hogy tanítsák őket, de az árvák továbbra is oktatás nélkül maradtak. Ekkor úgy döntöttek, hogy minden kerületben tanárokat neveznek ki, és a tizenhat-tizenhét éves fiúkat nekik adják át; de amikor a tanár megharagudott egy tanítványára, az lázadt és elment. Végül **Joshua ben Gamla** jött, és **elrendelte**, hogy **minden tartományban és minden városban tanárokat nevezzenek ki**, és a hat-hét éves gyermekeket adják át nekik. **(Baba Batra 21a)**

Ezzel szemben **Anglia** csak **1870**-ben vezette be az **általános kötelező oktatást**. A bölcseknek az oktatás iránti komolyságát a következő két idézet jól szemlélteti:

Ha egy város nem gondoskodik a fiatalok oktatásáról, lakói tilalom alá kerülnek, amíg tanárokat nem alkalmaznak. Ha tartósan elhanyagolják ezt a kötelességüket, a várost kiközösítik, mert a világ csak az iskolások lélegzetének érdeménél fogva marad fenn. **(Maimonides, Hilchot Talmud Torah 2:1)**

Rabbi Judah, a herceg elküldte **Rabbi Chiya-t**, **R. Issi-t** és **R. Ami-t** egy küldetésre **Izrael városaiba**, hogy mindenhol tanárokat állítsanak fel. Elértek egy városba, ahol nem voltak tanárok. Azt mondták a lakosoknak: „**Hozzátok ide a város védelmezőit!**” A lakosok a katonai őrséget hozták el nekik. A rabbik azt mondták: „**Ezek nem a város védelmezői, hanem rombolói.**” „**Akkor kik a védelmezők?**” – kérdezték a lakosok. Ők így válaszoltak: „**A tanítók.**” **(Yerushalmi Haggigah 1:6)**

Egyetlen más vallás sem tulajdonított nagyobb értéket a tanulásnak. Egyik sem adott neki magasabb rangot a közösségi prioritások skáláján.

Izrael a kezdetektől fogva tudta, hogy a szabadságot nem lehet törvényekkel létrehozni, és azt nem lehet kizárólag politikai struktúrákkal fenntartani. Ahogy az **amerikai bíró, Learned Hand** fogalmazott: „**A szabadság az emberek szívében rejlik; ha ott meghal, semmilyen alkotmány, törvény vagy bíróság nem mentheti meg.**”

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Rabbi Jonatan Sacks: A szabadság védelme

Ez az igazság, amelyet a bölcsek figyelemre méltó exegézisében foglaltak össze. Ezt a következő versre alapozták, amely a **Mózes** által a **Sínai-hegyen** kapott táblákról szól: **A táblák Isten művei voltak; az írás Isten írása volt, a táblákra vésve. (2Mózes 32:16)**

A következőképpen értelmezték újra: Ne olvassuk **charut**-nak, vésettnek, hanem **cherut**-nak, szabadságnak, mert senki sem olyan szabad, mint az, aki a **Tóra** tanulmányozásával foglalkozik. **(Mishnah Avot 6:2)**

Azt akarták mondani, hogy ha a törvény az emberek szívébe van vésve, akkor nincs szükség a rendőrségre, hogy betartassa. Az igazi szabadság – **cherut** – az a képesség, hogy az ember önmagát tudja irányítani anélkül, hogy mások irányítanák. Ha az ember nem fogadja el önként az erkölcsi és etikai korlátok kódexét, a szabadság önkényessé válik, és a társadalom maga is a háborúzó ösztönök és vágyak csatateré lesz.

Ezt a sorsdöntő jelentőségű gondolatot először **Mózes fogalmazta meg** a héten **olvasott szedrában**, az **összegyűlt izraelitákhoz intézett beszédében**. Azt mondta nekik, hogy a szabadság több, mint egy pillanatnyi politikai diadal. Az évszázadok során folyamatos erőfeszítéssel kell megtanítanunk utódainkat arra, hogy ősünk milyen harcokat vívtak, és miért, hogy az én szabadságom soha ne legyen feláldozva a tiédért, vagy mások árán megvásárolva. **Ezért eszünk a mai napig a pészahkor maceszt, a szenvedés kovásztalan kenyerét, és kóstoljuk a marort, a rabszolgaság keserű fűszernövényét, hogy emlékezzünk a szenvedés éles ízére, és soha ne kísértsen minket mások szenvedésének okozása.**

A történelem legrégebbi és legtragikusabb jelensége az, hogy a birodalmak, amelyek egykor óriásként uralkodtak a szűk világon, végül hanyatlásnak indulnak és eltűnnek. A szabadság individualizmussá válik („**mindenki azt tette, ami a saját szemében helyes volt**”, **Bírák 21:25**), az individualizmus káosszá válik, a káosz a rend keresésévé válik, a rend keresése pedig egy új zsarnoksággá válik, amely erőszakkal kényszeríti akaratát. A zsidók a **Tóra** révén soha nem felejtették el, hogy a szabadság egy soha véget nem érő oktatási erőfeszítés, amelyben a szülők, a tanárok, az otthonok és az iskolák mind partnerek a generációk közötti párbeszédben.

A **tanulás** – a **Talmud Tóra** – a **judaizmus alapja, örökségünk és reményünk őrzője**. Ezért, amikor a hagyomány **Mózesnek** a legnagyobb megtiszteltetést adományozta, nem „**hősünknek**”, „**prófétánknak**” vagy „**királyunknak**” nevezte. Egyszerűen csak **Moshe Rabbeinu**-nak, **Mózesnek**, **tanítónknak** nevezte. Mert az oktatás területén dől el a jó társadalomért vívott harc.

MISNÉ TORÁ – ZSIDÓ JOGTÁR

LXXVIV. RÉSZ

A látszat miatt megtiltott bérbeadások

5.§. Hasonlóképpen engedélyezett, hogy a zsidó bérbe adja a nemzsidónak, a szőlőjét vagy a földjét, noha az szombaton is fog szántani és vetni rajta. Ezt azért szabad megtenni, mert a szemlélő tudni fogja, hogy a földet a termésből való részesedés fejében vagy bérleti díjért adták használatra egy nemzsidónak.

Ezzel szemben olyasmit, amit a zsidó tulajdonosa nevében ismernek, és nem olyan jellegű, hogy a város legtöbb lakójának részesedés fejében vagy bérbe oda lehetne adni használatra, akkor nem szabad nemzsidónak odaadni, mert a nemzsidó szombaton is dolgozni fog rajta, márpedig a közvélemény előtt a szóban forgó vállalkozás a zsidó tulajdonos nevéhez kötődik.

6.§. Eszközöket szabad bérbe vagy kölcsön adni nemzsidónak, noha az tiltott munkát fog velük végezni szombaton, mivel arra nem vagyunk kötelezve, hogy az eszközeinket is pihentessük szombaton. Tilos viszont szolgát vagy jószágot kölcsön vagy bérbe adni szombati munkára, mert megparancsoltatott nekünk, hogy őket is pihentessük.

Egy zsidó és nemzsidó közös üzlete

7.§. Ha egy zsidó közösen vállalkozik egy nemzsidóval valamilyen munkára, kereskedésre vagy egy bolt működtetésére és ha már a kezdet kezdetén az volt a megállapodás, hogy közösen részesülnek a haszonból, akkor a szombati haszon – akár kicsi, akár nagy – teljes egészében átadandó a nemzsidónak, és ezért cserébe a zsidó egy másik nap hasznát kapja meg teljes egészében.

Ha azonban eredetileg nem ez volt a megállapodás, az esetben, amikor a haszon elosztására kerül sor, akkor a szombati haszon egyedül a nemzsidóé, és csak a többit kell egyenlően elosztani. A nemzsidó csak abban az esetben köteles valamilyen többletet adni a zsidónak, ha már a kezdet kezdetén úgy állapodtak meg a szombati haszon ügyében, ahogy az fent elírtuk. Ugyanez az elv érvényes akkor is, ha egy zsidó és egy nemzsidó közösen bérel földet.

8.§. Ha a fentebb említett megállapodás nem kötött meg, és a szombati haszon nem választható külön, akkor szerintem a heti haszon egyhetede a nemzsidót illeti, és a többit egyenlően kell kettéosztani.

Ha valaki abból a célból ad pénzt egy nemzsidónak, hogy az fektesse be, akkor, jóllehet a nemzsidó szombaton is végez munkát ezzel az üggyel kapcsolatban, a haszon két egyenlő részre osztható. **A Törvény így tanította a gáonok mindegyike.**

19. §. Hiába állapodott meg egy zsidó a nemzsidóval egy konkrét összegben, csak akkor adhat nemzsidó mesternek pénteken eszközt, hogy alakítson rajta, ha az még az est beállta előtt elviszi azt a zsidó házából. Hasonlóképpen ne adja el, vagy kölcsönbérbe, zálogba, illetve ajándékba eszközét csakis, ha a nemzsidó még a szombat beállta előtt elhagyja a zsidó házát, mivel amíg a nemzsidó a zsidó házában van, senki sem tudja, mikor adta neki az eszközt, emiatt, ha a nemzsidó szombaton hagyja el a zsidó házát a zsidó tulajdonával a kezében, akkor az azt a látszatot keltheti, hogy az eszközt kölcsön, zálogba, munkába vagy megvásárlásra adta neki egy zsidó szombaton.

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND JANUÁR 1. – 31. KÖZÖTT

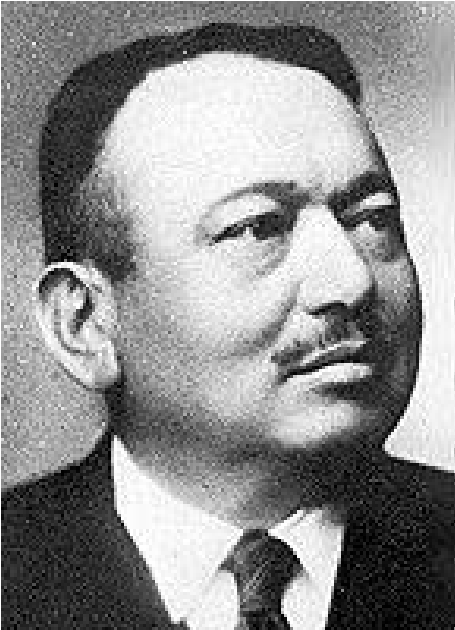
1.	csütörtök		8.00	16.00	12.
2.	péntek	⚡ 15,46	8.00	16.00	13.
3.	szombat	VÁJECHI vége: 16,58	8.00	15.45	14.
4.	vasárnap		8.00	16.00	15.
5.	hétfő		7.00	16.00	16.
6.	kedd		7.00	16.00	17.
7.	szerda		7.00	16.00	18.
8.	csütörtök		7.00	16.00	19.
9.	péntek	⚡ 15,53	7.00	16.00	20.
10.	szombat	SMOT vége: 17,05	8.00	15.45	21.
11.	vasárnap		8.00	16.00	22.
12.	hétfő		7.00	16.00	23.
13.	kedd		7.00	16.00	24.
14.	szerda		7.00	16.00	25.
15.	csütörtök		7.00	16.00	26.
16.	péntek	⚡ 16,03	7.00	16.00	27.
17.	szombat	VÁJÉRÁ Újhold hirdetés vége: 17,13	8.00	16.00	28.
18.	vasárnap	<i>JAJM KIPPUR KOTAJN</i>	8.00	16.00	29.
19.	hétfő	<i>ÚJHOLD</i>	7.00	16.00	1.
20.	kedd		7.00	16.00	2.
21.	szerda		7.00	16.00	3.
22.	csütörtök		7.00	16.00	4.
23.	péntek	⚡ 16,13	7.00	16.15	5.
24.	szombat	BO Vége: 17,23	8.00	16.00	6.
25.	vasárnap		8.00	16.15	7.
26.	hétfő		7.00	16.15	8.
27.	kedd		7.00	16.15	9.
28.	szerda		7.00	16.15	10.
29.	csütörtök		7.00	16.15	11.
30.	péntek	⚡ 16,23	7.00	16.30	12.
31.	szombat	BÖSÁLÁCH SÁBÁT SIRÁ vége: 17,32	8.00	16.15	13.

T
É
V
É
T
S
V
Á
T

Ismeretlen zsidók nyomában CVXV. Wolf Emil

Wolf Emil (Budapest, 1886. január 2. – Coq-sur-Mer, Belgium, 1947. július 15.) vegyészmérnök, az önálló magyar gyógyszeripar egyik megteremtője.

Budapesten született **Wolf Mór** nagykereskedő és **Löbl Mária** fiaként izraelita családban. Münchenben járt egyetemre, vegyészmérnöki diplomát szerzett. Ezután németországi gyárakban dolgozott, majd egy darabig **Richter Gedeon** mellett működött.

Kereszty György vegyészmérnökkel közösen alapította 1910-ben az "Alka" Vegyészeti Gyárat, 1912 januárjával céget banktőke segítségével részvénytársasággá alakította, s ez 1913-ban **Chinoin Gyógyszer és Vegyészeti Termékek Gyára** néven működött tovább.

Richter Gedeonnal közösen teremtették meg az önálló magyar gyógyszeripart. Kezdeményezője volt a 20. század elején a szintetikus gyógyszerek gyártásának, melyek akkoriban **Magyarországon** még nem léteztek. Ő irányította azt a kutatógárdát, amellyel az **ultraseptylt** előállította, jelentékeny munkái közé tartozott a **papaverin** ipari gyártása is.

Wolf és kutatócsoportja együttműködött **Zemplén Géza** professzorral, aki a **József Nádor Műegyetem Szerves Kémiai Intézetét** irányította, a feladatot az 1930-as években sikerült megoldaniuk. 1940-ig töltötte be a vezérigazgatói posztot, 1944-ben zsidó származása miatt deportálták **Németországba**. 1945-ben tért haza, majd újból vezérigazgatóként elkezdte újjászervezni gyárát. Munkásságának köszönhető a **Chinoin** hírnevének öregbítése, melynek érdekében külföldi utat is vállalt, s túlhajszolt iramban dolgozott. **Belgiumban** hunyt el, rövid betegség után.

Kétszer nősült. 1917. november 17-én Budapesten, a **Ferencvárosban** házasságot kötött **dr. Eulenberg Salamon** és **Fischer Golde** lányával, **Erzsébet**tel. 1924-ben elváltak. 1933. március 18-án ismét megházasodott. Második felesége **Czuppony Ferenc** és **Draskovich Erzsébet** lánya, **Vilma** volt.

Újpesten áll mellszobra, mely **Tóth Dávid** szobrászművész alkotása, s 2010. szeptember 23-án került felavatásra.

Forrás: (wikipedia)

Gettó megemlékezés a Dohány zsinagógában

Szinte megtelt a Dohány utcai zsinagóga alsó szintje a Budapesti Zsidó Hitközség vasárnapi megemlékezésén, amelyet a budapesti gettó felszabadításának 81. évfordulója alkalmából rendeztek.

Mester Tamás, a BZSH elnöke beszédében elmondta, hogy az **évekig tartó jogfosztás, a munkaszolgálat a háborús végjátékban, a német megszállás alatt, – méghozzá a magyar állami szervek és a nyilasok aktív közreműködésével – 600 ezer hittestvérünk mártírhalálában csúcsozott ki, a rettenet a budapesti gettóban ért véget, tízezernél is több hittestvérünk halálával, ugyanakkor a túlélők számára szerencsésen, az új élet lehetőségével.**

A Budapesti Zsidó Hitközség elnökének mai beszédét az alábbiakban olvashatják: „**Az igazság szárazabb, mint a hazugság. Az igazság ugyanis, mivel valóban megtörtént, nem tud megváltozni, akkor sem, ha rossz a vége. Míg egy csupán gondolatban kitalált történet könnyen vehet új fordulatot, és a gyászostól a gyönyörködtetőbb felé kezd haladni.**”

Az **ókor korszakos történetírója, a görög Plutarkhosz** vetette papírra e gondolatokat. Ha valamely történelmi esemény örökkön-örökké, csontba hatolóan fájó száraz igazság, akkor az a magyar holokauszt tragédiája. Az **évekig tartó jogfosztás, a munkaszolgálat a háborús végjátékban, a német megszállás alatt, – méghozzá a magyar állami szervek és a nyilasok aktív közreműködésével – 600 ezer hittestvérünk mártírhalálában csúcsosodott ki.**

A rettenet itt, a budapesti gettóban ért véget, tízezernél is több hittestvérünk halálával, ugyanakkor a túlélők számára szerencsésen, az új élet lehetőségével. Körbe nézek, a padsorokban többeket látok, akik túléltek e poklot, a **Teremtő adjon önöknek jó egészséget, boldogságot!** E túlélők egyike, a **Kossuth- és számtalan egyéb díjjal elismert színházi rendező, professzor emeritus Szinétár Miklós** úr, akit megkülönböztetett szeretettel köszöntök.

A száraz igazság örök, megkérdőjelezhetetlen eleme a **budapesti gettó felszabadulásának, hogy a pesti gettót a szovjet Vörös Hadsereg szabadította fel!** Meggyőződésem szerint és a kollektív emlékezet alapján csak ismételni tudom korábbi vélekedésemet. Világtörténelmi változásoktól függetlenül és a mindenkor aktuálpolitikai események ellenére, soha, senki által meg nem kérdőjelezhető történelmi tény és érdem, hogy a **budapesti (és a magyarországi) zsidóság számára a fasizmus gyötrelmei, üldöztetése ellenében a felszabadító Szovjet Vörös Hadsereg katonái hozták el a várva várt szabadságot, az élet lehetőségét.**

Ne feledjék, ha a **Vörös Hadsereg** nem, vagy csak jóval később éri el a **gettó területét**, akkor ma mi sem ülhetnénk e **gyönyörű zsinagógában. Örök hála a Hősöknek!**

Igen, immár három emberöltőnyi ideje, hogy évről évre, idén nyolcvanadszor emlékezünk drága mártírjainkra és a felszabadító hőseinkre. Az emlékezés kötelezettsége nemcsak vallási és morális alapokon kell, hogy álljon. A **spanyol származású amerikai filozófus-esszéista George Santayana** gondolatait felidézve

„**Azok, akik nem emlékeznek a múltra, arra kárhozzatnak, hogy megismételjék azt.**”
'Ugyan már' – hallottuk ezerszer – a zsidók válogatás nélküli gyilkolása a holokauszt után soha nem ismétlődhet meg. Hittünk benne '45 május 8. után.

Gettó megemlékezés a Dohány zsinagógában

Majd harminc évnek sem kellett eltelnie és az egyik legszebb eszme, a **sport örök lángja hunyt ki 1972-ben Münchenben**, ahol **10 izraeli sportoló lett arab merénylők áldozata. Ismét eltelik három évtized**, és a sebezhetetlennek hitt **Egyesült Államok** elszenvedi történetének legsúlyosabb belföldi támadását. Sokezer civil áldozat és az ikertornyok romba döntése a nyugati civilizáció elleni agresszió örök mementója.

Újabb bő két évtizedet halad előre a történelem kereke, és **2023 októberében Izrael Állama** elszenvedi saját földjén a **civil lakossága elleni legsúlyosabb támadást**. A **Hamasz** ezernél is több halálos áldozatot követelő akciót hajtott végre ártatlanok, gyerekek, nők, aggastyánok ellen. A terror-szervezet többszáz embert fogságba ejtett, majd túszként elhurcolt. Az áldozatok egy részét brutális kegyetlenséggel meggyilkolta, a többiek a közelmúltban szabadultak, vélhetően soha el nem múló lelki és testi sebeket hordozva.

Az elmúlt **hanuka ünnepét sötétbe borította a Sydney-i merénylet**, ahol a radikális **iszlamista merénylők – apa és fia – 15 ártatlan** ünneplő életét oltották ki.

Hogy is mondta Santayana? „Azok, akik nem emlékeznek a múltra, arra kárhoznak, hogy megismételjék azt. Éppen ezért kell következetesen, minden eszközzel, és nemcsak a maihoz hasonló történelmi megemlékezésekkel, hanem politikai, közéleti fellépésekkel, emlékezetpolitikai kiállással, és – elsőként kellett volna említenem – oktatással, felvilágosító programokkal küzdenünk az antiszemitizmus, az **Izrael-ellenesség**, valamint a zsidógyűlölet minden formája ellen.

Ne higgyék, hogy ezek az ordas eszmék csak titkos pincehelyiségekből terjednek. Jelen vannak a **nyugati egyetemek** magukat **progresszívnek gondoló diákegyleteiben**, a magukat **modern baloldaliaknak** mondók beszélgetéseiben, és sajnos ki kell mondani, újabban a modern világ egyik pénzügyi és kulturális fellegráráként ismert **tengerentúli metropolis, New York városházán** is.

A feladatunk világos: drága mártírjainkra való örök emlékezéssel egyidejűleg, küzdeni a barbár eszmék újraéledése ellen. Végezetül, engedjék meg, hogy megemlékezzek azokról a névvel jegyzett és névtelen hősről, akik a **náci-nyilas rémuralom alatt**, akár életük kockáztatásával mentették hit-testvéreinket: **Boldog Salkaházi Sára apácanővér, Sztehlo Gábor evangélikus lelkész, Raul Wallenberg diplomata, Angelo Rotta apostoli nuncius, id. Antall József miniszteri tanácsos**, hogy csak a legismertebbeket említsem, de szép számmal vannak további embermentők is. **Emlékük legyen Áldott!**

Köszönöm, hogy ma itt vannak, hogy együtt emlékezünk és közösen vállaljuk a felelősséget azért, hogy az áldozatok emléke örökre velünk maradjon. Az emlékezés fájdalma ne gyengítsen, hanem erősítsen bennünket, hogy a jövőt igazságosabbá és emberségesebbé tegyük! A mai nap és ez az óra az emlékezésé! Elmondjuk imáinkat, letesszük az emlékezés köveit. Emlékezzünk néma főhajtással a **budapesti gettó mártírjaira, családtagjainkra, barátainkra, ismerőseinkre! A fővárosi harcok civil áldozataira és a nácizmus ellen harcoló hős katonákra!**

Zihronam Livraha – Emlékük legyen áldott!

Forrás: (BZSH)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Dr. Goldberger Tamás kapta az idei Wallenberg díjat

Raoul Wallenberg neve a magyar zsidó közösség számára nem csupán történelmi emlék. Ő az élő bizonyítéka annak, hogy egyetlen ember erkölcsi tartása tízezrek életét változtathatja meg – mondta dr. Grósz Andor, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) elnöke ma a Wallenberg-díjak átadásán a Szövetség Síp utcai székházában. A rendezvényen részt vett dr. Kunos Péter, a Mazsihisz-BZSH ügyvezetője is.

A mai díjátadón dr. Sebes József, a Wallenberg Egyesület elnöke elsőként Sommer Katalin holokauszt-túlélőt köszöntötte – aki a svéd diplomata segítségével menekült meg a vészkorszakban –, majd a Wallen-

berg-díjjal kitüntetettekről azt mondta: ők mindannyian etikai mérceként állíthatók a társadalmi- és politikai élet szereplői elé, hiszen folyamatosan példát mutatnak emberséges tevékenységükkel.

Ezután dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke mondott beszédet, aki kijelentette: „a Wallenberg-díj nem csupán egy kitüntetés a kitüntetések sorában. Sokkal több annál: egy erkölcsi iránytű, amely arra emlékeztet bennünket, hogy az emberi méltóság védelme nem történelmi lábjegyzet, hanem mindennapi kötelesség. Egy jel, amely azt üzeni: a humanitás nem elvont fogalom, hanem cselekvés. És egy felhívás, hogy a legnehezebb időkben is legyen bátorságunk kiállni magunkért, közösségünkért, egymásért”. A Mazsihisz elnöke hozzátette: „Raoul Wallenberg neve a magyar zsidó közösség számára nem csupán történelmi emlék. Ő az élő bizonyítéka annak, hogy egyetlen ember döntései, egyetlen ember erkölcsi tartása tízezrek életét változtathatja meg. Wallenberg nem volt katona, nem volt politikus, nem volt hatalommal felruházott vezető. Mégis, a legnagyobb erővel rendelkezett: azzal a megingathatatlan hittel, hogy minden ember élete érték, és minden egyes emberi életért érdemes küzdeni”.

Köszöntötte a megjelenteket Andreas Attorps, a Svéd Királyság budapesti nagykövetségének képviselője is, aki azt mondta: Raoul Wallenberg Budapesten hat hónap alatt többet tett, mint a legtöbbünk egy élet alatt, és nagy szégyen, hogy máig nem tisztázott az elrablása utáni sorsa. A diplomata hozzáfűzte: a sötét erő, ami ellen Wallenberg küzdött, ma is jelen van a környezetünkben, de a diplomata példája azt mutatja, hogy a legnehezebb körülmények között is el lehet érni változásokat.

Az idei Wallenberg-díjat a következő személyek vehették át:

- Kardos Tamásné dr. Dévényi Yvette, a Wallenberg egyesület ügyvivője;
- Majdán Béla balassagyarmati várostörténész;
- dr. Goldberger Tamás orvos, zsidó emlékek kutatója;
- dr. Juhász Katalin Ágnes, a premontrei női kanonokrend vezetője;
- Forgács András gépészmérnök, Wallenberg-kutató;
- Mózes Áron, a cigánymissziós stratégia kidolgozója;
- különdíjat kapott (Szita Szabolcs professzor felterjesztésére) Engelbert Kremshofer osztrák tanító.

Forrás: (mazsihisz)

GENERÁCIÓK KLUBJA JANUÁRI PROGRAM

Generációk Klub január havi programja (1067 Budapest, Hunyadi tér 3. I.emelet)

Január 5. Deák Gábor előadása Jókai Mórról, - mint élete szerelmei -, stb., valamint Scheiber Sándorról (zcl) kiadott kötet kapcsán néhány érdekesség.

Január 12. Vendégünk Kaczvinszky Barbara, a fantasztikus előadó.

Január 19. Zongoránál a retro zene legjobbika , Fúzy Gábor!!!

Január 26. Bécsből érkezik hozzánk Európa egyik legjobb dzsesszgitárosa, Lamm Dávid.

Valamennyi program hétfői napon délután 15 órakor kezdődik.

Gál Juli

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Raj Tamás: Héber nyelvkönyv kezdőknek XLII. Rész

-val, -vel ...?
(eszköz!)

גֵּר כְּרֵטָא

לְבָנָה, לְבָנָה
לְבָנָה, לְבָנָה

הִיא כִּיטָא פִּהֶר

אֵילֵךְ-אֵילֵךְ (אֵילֵךְ)
mond(ja)
mondani

הַפְּעִילִים
הַחֲבֵרִים

עַל הַתְּלֻמוֹת בַּתְּבִיבִים עַל הַלְּחָם הַגִּידָה?

לֵאלֹהֵינוּ בַּתְּבִיבִים הַמְחַבְּרִים בְּעִירָנוּ, אִלּוּ בְּעָט.

מִי עָלֵה עִלְ-יָד הַבַּתָּה?

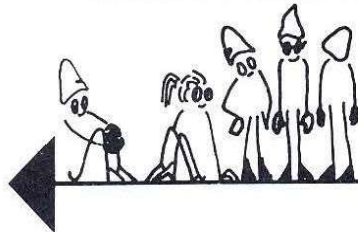
יִצְחָק עָלֵה עִלְ-יָד הַבַּתָּה. הַמֵּאֲרָה אֵילֵךְ:

"בֹּאקֵר טֹב יִצְחָק! הִנֵּה בֵּינָנוּ. הַבְּקֶשֶׁה לְעֵלְתָּ!"

"בֹּאקֵר טֹב" אֵילֵךְ יִצְחָק וַיֵּלֶךְ.

עָבַד עַל יִצְחָק לְאוֹתָהּ. עָבַד עַל יִצְחָק בַּתְּבִיבֵי.

הִיא הַמֵּאֲרָה בַּתְּבִיבֵי הַגִּידָה. הַתְּלֻמוֹת בַּתְּבִיבֵי עָט.

AZ ÚJ IGÉK (gyakorlása)

אֵילֵךְ	יֵילֵךְ	יֵילֵךְ	יֵילֵךְ
אֵילֵךְ	עָלֵךְ	עָלֵךְ	עָלֵךְ
בַּתְּבִיבֵי	בַּתְּבִיבֵי	בַּתְּבִיבֵי	בַּתְּבִיבֵי
אֵילֵךְ	אֵילֵךְ	אֵילֵךְ	אֵילֵךְ

RECEPT-TÁR

Cukkinis csirkemell párolt rizzsel

Villámgyorsan összedobható cukkinis csirkemell, ami nagyjából bármilyen körettel tökéletes, legyen szó rizsről vagy akár tésztáról.

Hozzávalók: 2 fő

- 1 fej vöröshagyma (130 g/fej)
 - 4 gerezd fokhagyma
 - 3 ek étolaj
 - 270 g csirkemell
 - 1 db cukkini (250 g/db)
 - só, bors
 - 1 csokor petrezselyem
 - 2 szál újhagyma
 - 2 ek szójaszós
 - 80 ml zöldségalaplé
- A tálaláshoz:
- 2 adag főtt rizs
 - 1 ek szezámag

Elkészítés:

A cukkinis csirkemell recept első lépéseként a vörös- és fokhagymát apróra vágjuk, és egy nagyobb serpenyőben olajon lepirítjuk. A csirkemellet és a cukkinit is hasonló, kb. 1,5-2 cm-es kockákra vágjuk. A cukkinit a hagymához adjuk, és magasabb lángon átpirítjuk rajta, majd az egészet félrerakjuk egy tálba. Ugyanebben a serpenyőben, kevés olajon lepirítjuk a csirkemelleket is, közben sózzuk, borsozzuk, majd felöntjük a szójaszósszal, és hozzávágjuk a csíkokra vágott újhagymát is.

Mehet a csirke mellé a hagymás cukkini, az apróra vágott petrezselyem és az alaplé. Forralunk egyet a ragun, és jöhet is a tálalás. Egy adag rizsre kanalazzuk a cukkinis csirkét, megszórjuk szezámaggal és az újhagyma zöldjével, és kész is vagyunk.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

RÉGIES SZÓVAL: ORATÓRIUM	A POÉN 1. RÉSZÉ	ÜGYFELEI AZ ADÓZÓK VOLTAK	UJJAT-LAN FEL-SŐRÉS	NAGYON VAGYA-KOZIK	RÉSZÉRE, RÖVIDEN	NÓTÁT VÉGIG-DALOL	IDE-ODA KÖSZAL													
IMA ELEJE! RENDBEN TART					LÁZADNI KEZD! TÉLI CSA-PADÉK															
RÉS A FALON																				
NÉMET ÉS MAGYAR AUTÓK JELZÉSE			FIZETŐ-ESZKÖZ KVALI-FIKÁL																	
RÓMAI 1-ES		KÖR ALAKÚ SÍK (TERÜLET)						PÉLDÁUL A FÜZET KELETI PIAC		A MÚLT IDŐ EGYIK JELE	TARTÓSI-TÓ FÖ-LYADÉK	ENERGIA, RÖVIDEN TOVA		... ÉS A DETEK-TÍVEK; REGÉNY						
GYAPJÚ-TAKARÓ					BÓDULT NEM AZONOS					A POÉN 2. RÉSZÉ AZ UDVARON										
FOLYÓ-IRAT				MÉLABÚ A FELÜLE-TÉRE RAGADÁS																
SEBÉSZ IGÉJE								ROMÁNIAI FOLYÓ DOLOGTA-LAN MÉH				BELGIUM RÉSZEI A TETŐT FEDHETI								
TISZ-TÍTÁS VÍZZEL								CSALÁD, NÉPIES SZÓVAL LIMLOM					IPSZILON KÁRTYA-JÁTÉK							
LÁTHATÓ-AN UNAT-KOZIK					FESTMÉNY RÁMÁJA SPORT-TRÓFEA						SZÜLŐ, BECÉZVE KIFO-GÁSOL									
A SZÉN VEGYJELE	BORÍT, LEP FÉNMELE BEVONÁS							RÖNTGEN, RÖVIDEN MÁZAS CSERÉP		BIOLÓGIAI MÁSOLAT NÉMÁN FÜVŐ!										
ISTÁLLÓ OLDALAI			CSAP-SZEG FÉRJ ÉS FELESÉG							ESTÉLYI ÖLTÖZET SAVANYÚ VINKÓ										
DÉL-AMÉRIKAI LÁMA-FAJTA								TEO-RETIKUS MŰKŐ KÖZEPEI				RÉSZBEN BEÉPÍTI CSEND-BEN ÁLLI								
RAJONG ÉRTE					ELVISELŐ ÁMBÁR					ELKÉP-ZELÉS LEHE-TŐSÉG										
VALA-MELY IDŐSZAK ELEJÉN						BÍBOR-VÖRÖS MI TÖBBI!							DEHOGYI! KINEK A TULAJ-DONA?							
NÉVELŐ SZERZE-TES FŐPAP			SEGÉLY-KÉRŐ JEL ATOM-MAG!				ELLEN-ÓRIZ SEB SZÉLEI!					KVARC-DARABI TILTÓSZÓ								
				VITÉZI, DEREKAS LÍTER, RÖVIDEN					EURÓPAI ORSZÁG NEWTON, RÖVIDEN											
AMPER, RÖVIDEN	C									ÉVEKET ELTÓLT										

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2026. Jan. 23. – 2026. Jan. 30.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
23. péntek	8:00	16:15
24. szombat	8:00	16:00
25. vasárnap	8:00	16:15
26. hétfő	7:00	16:15
27. kedd	7:00	16:15
28. szerda	7:00	16:15
29. csütörtök	7:00	16:15
30. péntek	7:00	16:30

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
23. péntek	16:13	24. szombat	17:23
30. péntek	16:23	31. szombat	17:32

POÉN SAROK

- Mitől van ilyen világos, Jean?
- Süt a nap, uram!
- Kenyeret vagy kalácsot?

Események

Szombat reggel Mester György alelnök bőséges kidust adott édesanyja Ági emlékére. Szép számban jelentek meg a hívők a kidus keretében Gyuri visszaemlékezett az édesanyjára, jelen volt Forgó Erika asszony is. Az elnök is megemlékezett az eltávozottról, aki nagyon jól ismert, mert anyai részről rokonságban álltak.

Január 19.-én a reggeli ima előtt Mester György alelnök úr köszöntötte Streit Sándor elnököt születésnapja alkalmából, és a saját és a közösség nevében hosszú életet egészséget, boldogságot örömet kívánt. Az elnök urat felhívták a Tórához, és Binjomin rabbi csinálta a „mise be-rácho” az ünnepeltnek.

Dr. Goldberger Tamás urat felhívták csütörtök reggel a Tórához, ahol az elnök gratulált neki a maga és a közösség nevében a Wallenberg díjhoz.

Rosenfeld Dániel kántor úrnak születésnapja volt a héten. Mazal Tov!

A 613 PARANCSOLAT

LXXVIII.

„A tizedek sor-
rendjének meg-
őrzése”

„Gabonából
és borodból
(olajodból)
adandó illetmé-
nyeket ne ha-
laszd el”

(2Mózes 22:28)

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényekre várjuk kilénk tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt január 28.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

AZ EMBERBARÁT ÚJSÁG TÁMOGATÓI:

